

แนวปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการเรียนรู้
เรื่อง กระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
และการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการบริการวิชาการในยุคโควิด-19

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คำนำ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้จึงแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดการความรู้ขึ้นมาเพื่อดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และแผนยุทธศาสตร์ของบัณฑิตวิทยาลัย ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาให้มีสมรรถนะและความรอบรู้ทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

คณะกรรมการนำความรู้ที่ได้รับจากองค์ความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Explicit Knowledge) และจากความรู้ของผู้มีประสบการณ์ตรง (Tacit Knowledge) มาเป็นแนวปฏิบัติที่ดี ในการถอดประสบการณ์ครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูลเดิมที่สะสมมา ร่วมกับข้อมูล และประสบการณ์ที่ได้รับจากการบรรยายพิเศษ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรอบปีที่ผ่านมา จากการจัดกิจกรรม Show & Share (KM) ที่จัดในระดับมหาวิทยาลัย และการถอดประสบการณ์ในการเรียนการสอนของคณาจารย์จากหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ร่วมกับความรู้อันการวัดและประเมินผล และการวิจัย เพื่อรวบรวมเป็นความรู้สำหรับอาจารย์และผู้สนใจ พร้อมทั้งจัดทำแนวปฏิบัติที่ดีใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการบริหารจัดการการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการบริการวิชาการในยุคโควิด-19

คณะกรรมการการจัดการความรู้

การถอดประสบการณ์

เรื่องกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ และการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการบริหารวิชาการในยุคโควิด-19

ความนำ

ในปีการศึกษา 2564 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ส่งผลให้รูปแบบการเรียนการสอนทั่วทั้งประเทศ ไม่ว่าจะระดับการศึกษาปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษา ได้รับผลกระทบในเรื่องของการเรียนการสอน ทำให้อาจารย์ผู้สอนคิด ออกแบบการเรียนการสอนแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมซึ่งเป็นไปตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้ กำหนดมาตรการสำหรับอุดมศึกษา ที่ให้จัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมโดยรูปแบบการสื่อสารทางไกลหรือด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ออกประกาศแนวทางการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2564 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกี่ยวข้องกับระดับบัณฑิตศึกษา ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online) หรือแบบปกติในห้องเรียน (Onsite) หรือจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างในห้องเรียนปกติ ร่วมกับรูปแบบออนไลน์ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละรายวิชา โดยให้คงความครบถ้วนของเนื้อหา สมรรถนะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา ดังนี้

1.1 รายวิชาบรรยาย อาจารย์ผู้สอนสามารถเลือกใช้เครื่องมือ/โปรแกรมสนับสนุนการเรียนออนไลน์ที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม กรณีจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ จำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนในห้องเรียนปกติต้องมีจำนวนไม่เกินความจุที่นั่งของห้องเรียนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคที่ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) อย่างเคร่งครัด ให้อาจารย์ผู้สอนทำการสอนในห้องปฏิบัติการที่ระบุไว้ในตารางสอน โดยมีจำนวนนักศึกษาไม่เกินหมู่เรียนละ 25 คน ต่อครั้ง และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการขอใช้ห้องปฏิบัติการอย่างเคร่งครัด

1.2 รายวิชาปฏิบัติการ การสอนภาคปฏิบัติที่มีการใช้เครื่องมือเฉพาะทางหมู่เรียนละ 25 คน ต่อครั้ง และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการขอใช้ห้องปฏิบัติการอย่างเคร่งครัด

ข้อ 2 อาจารย์ผู้สอนเลือกรูปแบบการสอนออนไลน์ ดังนี้

2.1 การสอนสดที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาโดยใช้โปรแกรม Microsoft Teams

.....

ข้อ 4 กรณีการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) / การสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) หรือ การสอบหัวข้อ/สอบวิทยานิพนธ์ หรือการค้นคว้าอิสระในระดับบัณฑิตศึกษาสามารถใช้ระบบออนไลน์ หรือบูรณาการร่วมกับระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้

การเรียนการสอนรวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กับนักศึกษา หรือบุคคลทั่วไป ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเรื่องความพร้อมอุปกรณ์การเรียน

ระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร สิ่งแวดล้อม ทักษะในการใช้โปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ ทุนทรัพย์ ความสนใจในรายวิชาที่สอน การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น ในส่วนการวิจัยนั้นมีปัญหาในการลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูล การทดลองใช้เครื่องมือวิจัย การตรวจสอบการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น ทำให้งานวิจัยเกิดความล่าช้า ไม่ได้ข้อมูลเพื่อจัดทำงานวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยจึงจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง “กระบวนการเรียนการสอนออนไลน์และการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการบริการวิชาการในยุคโควิด-19” ขึ้นเพื่อการแลกเปลี่ยนเทคนิคในการจัดการเรียนการสอน การวิจัย ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ซึ่งอาจมีเทคนิคใหม่ ๆ ในการดึงดูดความสนใจของนักศึกษาให้มาสนใจการเรียน และเทคนิคในการเก็บข้อมูล การติดตามพื้นที่ในการทำวิจัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) ซึ่งอันดับแรกกล่าวถึงการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการบริการวิชาการในยุคโควิด-19

กระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ในยุคโควิด-19

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ใจรักษ์ วิทยากร

กระบวนการเรียนการสอนออนไลน์แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1.ระยะเตรียมการสอน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

1.1. ออกแบบการสอน

- อาจารย์ผู้สอนต้องทบทวนเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบ
- ปรับสัดส่วนคะแนนในส่วนต่าง ๆ ให้เข้ากับการสอนในระบบออนไลน์ เช่น ปรับคะแนนเพิ่มในส่วนการปฏิบัติและการทดสอบเชิงสมรรถนะมากขึ้น

1.2. เตรียมอุปกรณ์/เรียนรู้อุปกรณ์

- กล้อง คอมพิวเตอร์ ไมโครโฟน
- คอมพิวเตอร์ ติดตั้งโปรแกรมที่ต้องการใช้ให้เรียบร้อย
- ระบบการจัดการการเรียนการสอน/สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร
- Application ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและสร้างการมีส่วนร่วม

1.3. การผลิตสื่อ

- การผลิตสื่อ อัดคลิป ตัดต่อเป็นคลิป VDO และนำเสนอ ยกตัวอย่าง Canva Zoom Freepiz Teams Free Vector หรือ การสร้าง Metaverse เป็นโปรแกรมฟรีแวร์ ใช้กระตุ้นความสนใจให้แก่นักศึกษา

2.ระยะการสอน แบ่งเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

สร้างช่องทางสื่อสารกับ นักศึกษา	สอนออนไลน์/เช็คชื่อ/ จัดกิจกรรม	มอบหมายและตรวจสอบ
<ul style="list-style-type: none"> Facebook Group Line Group	<ul style="list-style-type: none"> Teams Zoom Classroom ฯลฯ	<ul style="list-style-type: none"> Teams Classroom

อาจารย์ผู้สอนสร้างการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม โดยมีการมอบหมายงานเพื่อเป็นการฝึกทักษะแล้วให้คะแนนตามชิ้นงาน หรืออาจมีการสร้างการ์ตูน การสร้างเกม หรือสร้าง Padlet เพื่อระดมความคิด ดึงดูดความสนใจ สร้างการกระตุ้นการตอบสนองกับนักศึกษา สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่เพื่อให้นักศึกษาจะได้ไม่รู้สึกน่าเบื่อที่ต้องอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ทั้งวัน โดยอาจารย์ผู้สอนสามารถวิเคราะห์พฤติกรรม/การมีส่วนร่วม/การเข้าเรียนของนักศึกษา แล้วเลือกวิธีในการสอนแต่ละรายวิชาตามพฤติกรรมของนักศึกษา

3. ในส่วนการประเมินผล

- 3.1 สามารถใช้วิธีการประเมินผลจิตพิสัย โดยใช้ Insights ของ teams มาช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมนักศึกษาในขณะที่เรียน
- 3.2 ในขณะที่จัดการประเมินผลนักศึกษา อาจใช้วิธีเปิดหน้ากล้อง จับเวลา หรือถ่ายคลิป ในขณะที่ทำข้อสอบแล้วส่งข้อสอบมาให้ผู้สอน
- 3.3 สามารถใช้การจับเวลาเพื่อฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะในการใช้งาน

ในส่วน E-Learning CMRU นักศึกษาและบุคคลทั่วไปสามารถศึกษาหาความรู้ได้จาก CMRU MOOC Platform โดยสามารถเข้าผ่าน www.cmru.ac.th โดยสำนักดิจิทัลเพื่อการศึกษา เป็นผู้ดูแลระบบ ตัวอย่างโปรแกรมเกมที่ช่วยในการสอนนักศึกษา มีดังนี้

1. kahoot เครื่องมือช่วยในการประเมินผล โดยผ่านการตอบคำถาม อาจารย์ผู้สอนเป็นคนสร้างคำถามขึ้นมา
2. Quizizz เกมที่ช่วยสร้างแบบทดสอบเพื่อประเมินผล ตอบคำถาม แบบทดสอบรองรับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. Quizaliqu เป็นเกมที่นักเรียนสามารถเข้าสอบได้เลย แตกต่างจาก Quizizz ตรงที่อาจารย์รอให้นักศึกษาเข้าห้องให้ครบก่อน ข้อไหนยากสามารถข้ามไปทำข้ออื่นก่อนได้
4. Quizwhizzer บอร์ดเกมออนไลน์ที่ผู้เล่นต้องแข่งกันตอบโจทย์คำถามให้ถูกต้องเพื่อเดินทางจากจุดเริ่มต้นไปยังเส้นชัย อาจารย์สามารถออกแบบเส้นทางการเดินได้

5. Gimkit เป็นเกมตอบคำถามชิงเงินรางวัล ประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้หลากหลาย ใช้งานก็ไม่ยาก สร้างคำถามขึ้นมาเองได้

6. socrative แอปพลิเคชันที่ช่วยสร้างแบบทดสอบเพื่อประเมินผลนักศึกษาแบบออนไลน์สามารถแสดงผลการสอบได้ทันที รองรับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สามารถใส่ภาพประกอบ พร้อมเก็บข้อมูลการตอบคำถามของนักเรียน

7. Quizlet เกมการเรียนรู้เน้นไปทาง คำและความหมาย คำในภาษาอังกฤษ หรือคำศัพท์เฉพาะทางต่างๆ

8. Quizshow เกมโชว์ตอบคำถาม รองรับผู้เล่นได้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือประยุกต์เล่นแบบทีมได้ มีภาพ มีเสียงเหมือนรายการเกมโชว์

9. Plickers ใช้ในการสร้างแบบทดสอบ ที่สามารถตรวจคำตอบได้ในขณะนั้นโดยใช้โทรศัพท์ หรือใช้ในการเช็คชื่ออีกด้วย

10. Review game zone เว็บไซต์รวบรวมเกมมากมายให้อาจารย์ผู้สอนได้นำมาใช้ เป็นการตอบคำถามประกอบการเล่นเกมในตัว

11. Flippity แอปพลิเคชันที่รวบรวมเครื่องมือสร้างสื่อการสอน โดยบันทึกข้อมูลลงในเทมเพลตในรูปแบบ Google Sheet สามารถสร้างเกมต่างๆ ได้มากมาย

12. Bada boom ห้องเรียนยุค 4.0 เกมตอบคำถามในห้องเรียน

การพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ที่คาดว่าจะทำจะสร้างห้องเรียนใน Metaverse โดยสามารถใช้งานได้จาก<https://app.spatial.io/> โดยอาจารย์และนักศึกษาสามารถพูดคุยกันได้เสมือนจริงๆ โดยสร้างเป็น Avatar แทนตัวอาจารย์ นักศึกษา และสามารถ Upload บทเรียน VDO ต่าง ๆ ได้ โดยจะมี Template ให้เลือก Space ให้อาจารย์สร้างห้องเรียนในแต่ละรายวิชา และเชิญนักศึกษาเข้ามาเรียน/พูดคุยกัน ปรึกษาหารือ เช่นเดียวกับการเรียนการสอน On-site

ข้อดี ข้อเสีย ในการเรียนการสอนบนระบบออนไลน์

ข้อดี

1. สามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตมีความเสถียร
2. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปศึกษา
3. สามารถทบทวนรายวิชาเรียนได้ทุกเวลา ทุกสถานที่
4. ได้ฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
5. มีระบบการบันทึกการเข้าชั้นเรียนของนักศึกษา
6. ลดโอกาสติดเชื้อโรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ข้อเสีย

1. ถ้าสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียรมีปัญหา ไม่สามารถเข้าเรียนได้ตลอดระยะเวลาชั่วโมงเรียน
2. อุปกรณ์ด้านITที่ใช้ในการเรียน บางคนอาจไม่มีความพร้อม

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา หรือนักศึกษากับนักศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการทำงานเป็นทีม ขาดความสนิทสนม ห่างเหิน และอาจมีการไม่เคารพอาจารย์ผู้สอนในระหว่างที่เรียน
4. การจัดประเมินผลทดสอบความรู้ความสามารถอาจไม่มีคุณภาพ
5. ความกระตือรือร้น ความสนใจในการเรียนของนักศึกษาแต่ละคนอาจถูกกระตุ้นไม่เท่ากัน
6. นักศึกษาบางคนเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน ไม่สามารถสอบถามอาจารย์ผู้สอนหรือสอบถามเพื่อนนักศึกษา

ช่วงแลกเปลี่ยนความรู้

อ.ว่าที่ ร.ต.ดร.เกียรติชัย สายตา คำ แสดงความคิดเห็นว่า

1. ในการเรียนภาษาอังกฤษระดับบัณฑิตศึกษานั้น ผู้สอนพยายามหา VDO ใหม่ มาแชร์ให้นักศึกษาดู เพื่อฝึกทักษะในการพูดภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษา

2. อาจารย์ต้องควบคุมตัวเองและควบคุมอารมณ์ ในขณะที่จัดการเรียนการสอน

ผศ.ดร.สุรัชย์ วัฒนรัฐ จันทร์ศรี แสดงความคิดเห็นว่า

1. ในการสอนนั้นถ้าเป็นรายวิชาสายวิทยาศาสตร์ ภาคบรรยายสามารถใช้โปรแกรมในโครงการ Teams หรือ Zoom Meeting ได้ แต่ในภาคปฏิบัตินั้นยังมีปัญหาในการเรียน นักศึกษาขาดการฝึกทักษะการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง

2. การเรียนออนไลน์ในระดับบัณฑิตศึกษานั้น นักศึกษากลับแสดงความคิดเห็นมากกว่าเรียนในห้องเรียน

ผศ.ดร.กัลยา ใจรักษ์ แสดงความคิดเห็นว่า

การนำโปรแกรมมาใช้งานในการสอนภาคปฏิบัตินั้นทางสำนักดิจิทัลเพื่อการศึกษาพยายามจัดหาโปรแกรมมาใช้งานอยู่

อาจารย์ปัทมา รัตนกมลวรรณ แสดงความคิดเห็นว่า

การเรียนการสอนที่แม่ฮ่องสอนนั้น ไม่ค่อยมีปัญหาทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา เนื่องจากส่วนมากอยู่ในวัยใกล้เคียงกัน สามารถพูดคุยกันได้ และมีทักษะความสามารถใช้เทคโนโลยีค่อนข้างใกล้เคียงกัน

ผศ.ชูลิทธิ์ ชูชาติ แสดงความคิดเห็นว่า

1. ใช้โปรแกรม Zoom Meeting ในการเรียนการสอนนั้น ก็เป็นโปรแกรมที่ใช้ง่าย มีฟังก์ชันการใช้หลากหลาย เช่น การอัปโหลดสื่อการเรียนการสอน การมอบหมายงาน การส่งงาน เป็นต้น

2. ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษานั้นส่งผลดีต่อนักศึกษาในด้านความสะดวกไม่ต้องเดินทางมาเรียน ประหยัดเวลา สำหรับนักศึกษาที่อยู่ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทาง

สรุปการดำเนินงานในการเรียนการสอนบนระบบออนไลน์

1. อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาต้องเตรียมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร เพื่อที่จะได้ไม่สะดุดในขณะที่เรียน

2. อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาต้องมีการฝึกการใช้งานโปรแกรมต่าง ๆ เพื่อให้มีทักษะในการใช้งานอย่างคล่องแคล่ว เพื่อการเรียนการสอนออนไลน์เป็นไปอย่างราบรื่น

3. อาจารย์ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนหน้าชั้นเรียนตลอดคาบ เป็นผู้ควบคุมและดูแลกระบวนการ ผู้สร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยยังคงยืนพื้นด้วยเนื้อหาวิชาหลัก

4. การประยุกต์การเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 3 ระยะ ได้แก่ ก่อน ระหว่าง และหลังสอน ให้มีความเหมาะสม รวมทั้งควรมีการปรับบทบาทของผู้สอน ผู้เรียน วิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และสรุปแก้ไขปัญหาจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในครั้งต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และแนวทางแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไข
1.ขาดบรรยากาศการเรียนการสอนแบบ face to face	1.อาจพบนักศึกษาในบางช่วงโดยยึดหลักมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของCovid-19
2.ขาดการเข้าพบอาจารย์เพื่อปรึกษาหารือ	2.เปิดช่องทางการติดต่อให้หลากหลาย
3.นักศึกษาบางคนมีข้อจำกัดเรื่องเทคโนโลยี เช่น ความเสถียรของสัญญาณ	3.อาจารย์อาจอัดคลิปเนื้อหาการสอน เพื่อให้ นักศึกษาเข้าไปศึกษาก่อนเรียนหรือใช้ทบทวนย้อนหลังได้
4.บรรยากาศการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการเรียน	4.อาจารย์ควรกระตุ้นโดยตั้งคำถามให้นักศึกษาตอบผ่านช่องการแชท เป็นระยะ ๆของการเรียน
5.การวัดและประเมินผล การเก็บคะแนนอาจมี โอกาสทุจริต	5.เปลี่ยนแผนการสอบให้มีความหลากหลาย เช่นมี การสอบปากเปล่า

การวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการบริการวิชาการในยุคโควิด-19

โดยอาจารย์ ดร.ชยานนท์ สวัสดิ์สินธุนาท วิทยากร

การบูรณาการงานวิจัย และการบริการวิชาการ สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 : การนำองค์ความรู้/ผลงานวิจัยไปให้บริการวิชาการกับชุมชน/กลุ่มเป้าหมาย

มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานดังนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยในโครงการให้ชัดเจนว่า จะนำผลส่วนใดของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์กับกลุ่มเป้าหมายอย่างไร และกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มใด
- 2) ระหว่างการดำเนินงานที่มีการนำผลงานวิจัยไปบริการวิชาการกับชุมชน/กลุ่มเป้าหมาย ให้สังเกตและบันทึกข้อมูลการประชุม และควรรหาผู้ที่สามารถประสานงานแทนผู้วิจัย ในกรณีที่ไม่สามารถลงพื้นที่ได้
- 3) ให้คำปรึกษา แนะนำ และติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริง โดยการบันทึกภาพและการจัดทำรายงาน
- 4) ให้ชุมชน/หน่วยงาน/กลุ่มเป้าหมายที่รับบริการวิชาการจากผลงานวิจัย ลงนามในบันทึกหรือทำหนังสือยืนยันการนำไปใช้ประโยชน์
- 5) ดำเนินการติดตามและประเมินผลการนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้จริง

ข้อดี

1. มีความพร้อมทางทรัพยากรสามารถเลือกพื้นที่ใดก็ได้
2. สามารถตีโจทย์วิจัยออก

แบบที่ 2 : การสร้างโจทย์วิจัยจากประเด็นปัญหาที่พบระหว่างบริการวิชาการ

มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานดังนี้

- 1) นำประเด็น ข้อสงสัย ปัญหา ที่เกิดขึ้นในระหว่างการให้บริการวิชาการมาวิเคราะห์
- 2) พัฒนาโจทย์วิจัยขนาดเล็กหลาย ๆ หัวข้อ ที่สามารถดำเนินการวิจัยให้แล้วในปีเดียวกัน ซึ่งอาจารย์สามารถดำเนินการวิจัยเอง หรืออาจนำโจทย์วิจัยมาบูรณาการกับการเรียนการสอน โดยมอบหมายโจทย์วิจัยที่เป็นหัวข้อย่อยให้นักศึกษาได้ทำปัญหาพิเศษ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้กระบวนการวิจัย
- 3) ในการดำเนินการวิจัย หากต้องลงไปทำงานวิจัยหรือรวบรวมข้อมูลการวิจัยเพิ่มเติมในพื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย ให้ทำการสรุปหรือจดบันทึกข้อมูลประสานงาน/ปรึกษาหารือกับชุมชน
- 4) เมื่องานวิจัยเสร็จให้นำองค์ความรู้/ผลงานวิจัยไปบริการวิชาการตามขั้นตอนของแบบที่ 1 ต่อไป
- 5) ดำเนินการติดตามและประเมินผลการนำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปใช้จริง

ความคิดเห็นของอาจารย์ ดร.ชยานนท์ สวัสดิ์ยืนยกุล คือ ถ้าสามารถนำเอาแบบที่ 1 และ 2 ผสมกัน สามารถจัดทำงานวิจัยได้ไม่สิ้นสุด และสามารถผลิตนวัตกรรมได้

องค์ประกอบหลัก ๆ ในการลงพื้นที่ในการจัดทำงานวิจัยเชิงภาคสนาม

ตัวอย่าง

นวัตกรรมงานวิจัย	พื้นที่	แหล่งทุน
<ul style="list-style-type: none"> • เครื่องบิบน้ำมันโกโก้ • ระบบผลิตก๊าซชีวภาพ	<ul style="list-style-type: none"> • มรภ.ชม • ปางช้าง • โรงเรียน และสถานที่ราชการ	<ul style="list-style-type: none"> • คพท. • กองทุนภายในหน่วยงาน

ประโยชน์ของการผลิตนวัตกรรมที่ได้มาจากการวิจัยนั้น

1. นำมาใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนได้จริง
2. นำไปบริการวิชาการในชุมชนต่าง ๆ ให้เกิดเป็นรูปธรรม
3. ใช้ในการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในเขตเมืองประชาชนนอกเขตเมือง

ช่วงแลกเปลี่ยนความรู้

ผศ.ดร.สุรัชย์ วัฒนรัฐ จันทร์ศรี แสดงความคิดเห็นว่า

1. ในการลงพื้นที่นั้น อาจปรับกระบวนการทำงานให้อยู่บนระบบออนไลน์ โดยที่ผู้วิจัยต้องสร้างความเข้าใจกับชุมชนก่อน
2. ผู้วิจัยควรร่วมมือกิจกรรมกับชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
3. งานวิจัยนั้นเมื่อชุมชนนำไปใช้จะต้องเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่ายและใช้ได้จริง

ผศ.ชูลิทธิ์ ชูชาติ แสดงความคิดเห็นว่า

1. ต้องศึกษาข้อมูล ภูมิปัญญาของชุมชนนั้นก่อนที่จะลงพื้นที่
2. การลงพื้นที่ในชุมชน และลงมือปฏิบัติงานวิจัยในพื้นที่ด้วยตัวเอง จึงจะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง
3. การวัดประเมินผลลัพธ์จากงานวิจัยว่าเกิดผลกระทบด้านใดบ้าง

รศ.ดร.วัชรพงษ์ วัฒนกุล แสดงความคิดเห็นว่า

1. การลงพื้นที่ พบปะชาวบ้าน ผู้นำชุมชน นำข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่าย มากำหนดการเป็นประเด็นปัญหาการวิจัย ผลการวิจัยนั้นต้องสามารถนำมาพัฒนาชุมชนได้

2. ยึด Concept ราชภัฏรู้ โลกรู้ สามารถเผยแพร่ผลงานวิจัยให้สาธารณชนรับรู้ได้
3. นำความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มาสร้างโจทย์การวิจัย
4. มีการสร้าง Platform เพื่อใส่ข้อมูลงานวิจัย โดยมีจุดประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยจะมีศูนย์ภาษารับหน้าที่แปลงงานวิจัยจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อนำข้อมูลไปลงเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ไปยังทั่วโลกได้

ผศ.ดร.กมลณัฐ พลวัน แสดงความคิดเห็นว่า

1. บัณฑิตวิทยาลัยมีพื้นที่บริการวิชาการ 2 พื้นที่ คือ ชุมชนหนองป่าครั่ง และชุมชนป่าแป๋ โดยทั้งสองพื้นที่ที่บัณฑิตวิทยาลัยใช้เทคนิคการเข้าไปในพื้นที่ชุมชนบ่อย ๆ ไปแนะนำตัว พยายามทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับชาวบ้าน และนำประธานหลักสูตรที่สังกัดบัณฑิตวิทยาลัยร่วมเดินทางลงพื้นที่บริการ รวมทั้งประสานหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อรับฟังปัญหา นำมากำหนดเป็นประเด็นวิจัยแก่นักศึกษา และอาจารย์สามารถนำไปสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้
2. อาจารย์ประจำหลักสูตรนำไปเขียนในมคอ.3 เพื่อนักศึกษาจะได้เรียนรู้การนำปัญหาท้องถิ่นมาสร้างงานวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ
3. พยายามแนะนำวิธีใช้อุปกรณ์สื่อสารเพื่อนำมาใช้เวลาประชุมออนไลน์ หรือการติดตามชุมชนและสร้างการตลาดในรูปแบบใหม่ทางระบบออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางกระจายสินค้าชุมชนให้มากขึ้น
4. จัดตลาดนัด U2T เพื่อให้ชาวบ้านได้เผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้บุคคลทั่วไปรู้จัก

สรุปข้อมูลการดำเนินงานจัดทำกรวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการบริการวิชาการในยุคโควิด-19"

1. ผู้วิจัยควรเลือกดำเนินการในสถานที่ที่มีปัญหาหรือต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นอันดับแรก
2. ผู้วิจัยจัดทำแผนกิจกรรมที่จะปฏิบัติในการลงพื้นที่ เช่น กำหนดการเดินทาง การติดต่อฝ่ายบุคคลที่รู้จัก จะต้องทำหนังสือติดต่อใครเรื่องอะไร เช่นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น ขั้นตอนการติดต่อทำอย่างไร เนื้อหาที่ต้องการมีอะไรบ้าง จะได้ข้อมูลประเด็นปัญหาการงานวิจัย
3. เมื่อได้ประเด็นปัญหางานวิจัยแล้วควรพิจารณาว่าควรจะขอทุนงบประมาณจากหน่วยงานใดได้บ้าง
4. ในส่วนการเก็บและรวบรวมข้อมูล
  - 4.1 ประสานงานและขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายกับประธานชุมชนและ/หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่
  - 4.2 ควรไปสร้างสัมพันธ์ไมตรี โดยร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน นักปราชญ์ของชุมชนก่อนลงพื้นที่ เก็บข้อมูลวิจัย และควรสร้างเครือข่ายในชุมชนนั้นเพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร เป็นตัวแทนทำงานแทนผู้วิจัยเมื่อไม่สามารถลงพื้นที่ได้
  - 4.3 เมื่อต้องลงเก็บข้อมูลตามกลุ่มเป้าหมายและข้อกำหนดในเอกสาร โดยครั้งแรกแนะนำตัวบอกขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล อาจเริ่มจากการไปพบผู้นำชุมชนก่อนและให้แนะนำกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความเชื่อใจ การเก็บข้อมูล 2-3 ครั้ง/คน ในครั้งที่ 2 และ 3 อาจไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม หรืออาจใช้วิธีสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ได้

- 4.4 ในการสัมภาษณ์นั้นอาจอยู่ในรูปแบบการชวนคุย การสังสรรค์ และฟังข้อมูลจากหลายๆ ฝ่ายเพื่อจะได้มุมมองในหลายๆ ด้าน
  - 4.5 เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) อาจใช้วิธีการลดขนาดพื้นที่ จัดระบบบริหารจัดการโครงการเป็นระบบออนไลน์และผสมผสาน
  - 4.6 อาจมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในโครงการให้เหมาะสมกับสถานการณ์และข้อกำหนดของพื้นที่โดยไม่กระทบกับตัวชีวิตของโครงการ
  - 4.7 อาจใช้การขับเคลื่อนโดยเครือข่ายในพื้นที่ดำเนินงานแทนผู้วิจัย โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ผู้รับจ้างหรือเครือข่ายในชุมชนเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลหรือดำเนินการต่าง ๆ แทนผู้วิจัย
5. เมื่องานวิจัยสิ้นสุดแล้ว ผู้วิจัยอาจมอบนวัตกรรมหรืองานวิจัยนั้นให้ชุมชนได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อ
  6. ควรเผยแพร่งานวิจัย/นวัตกรรมลงในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ (Digital Showroom) เพื่อจะได้เป็นที่รู้จักกว้างขวางเพิ่มขึ้น ถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่ง

ผู้สกัดความรู้/ คณะกรรมการการจัดการความรู้

รายชื่อผู้ร่วมกิจกรรม

เรื่องกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ และการวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการบริการวิชาการในยุคโควิด-19		วันที่ 19 มกราคม 2565	
ผู้ดำเนินการ ผศ.ดร.กมลณัฐ พลวัน	ผู้เล่าเรื่อง -ศ.ดร.มนัส สุวรรณ -รศ.ดร.ประพันธ์ ธรรมไชย -รศ.ดร.วัชรพงษ์ วัฒนกุล -ผศ.ดร.กมลณัฐ พลวัน -ผศ.ว่าที่ ร.อ.ดร.ขจร ตรีโสภณากร -อ.ว่าที่ ร.ต.ดร.เกียรติชัย สายตาคำ -ผศ.ดร.ภาณุพัฒน์ ชัยวร -ผศ.ดร.กัลยา ใจรักษ์ -ผศ.ดร.ฉัตรชัย เครืออินทร์ -ผศ.ดร.วรางคณา เขาคี -ผศ.ดร.จิราภรณ์ ปุณยวิจน์พรกุล -ผศ.ดร.สุรชัย ณรัฐ จันทร์ศรี -ผศ.ดร.กมลทิพย์ คำใจ -ผศ.ชูลิทธิ์ ชูชาติ -อ.ดร.รพีพร เทียมจันทร์ -อ. ดร.พรรณณี สุวัตถ์ -อ. ดร.ชยานนท์ สวัสดิ์ดินฤนาถ -อ. ดร.ภูเบศ พวงแก้ว -อ. ดร.ดวงเดือน เทพนวล -อ. ดร.ศศิธร อินตุน -อ.ปัทมา รัตนกมลวรรณ -อ.พุทธชาติ ยมกิจ -นางวิไลพัทธ์ จริงไธสง -นางกษามาศ ยาสมุทร -นางสาวอรกมล สุวรรณประเทศ -นางสาววีรนุช ดรณสนธยา -นางสาวกมลรัตน์ เชื้อเสื่อน้อย -นางศิริพร ประณต -นายณัฐวัฒน์ โจรจนวุฒิชัยธรรม	หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	ผู้บันทึก นางสาวอรกมล สุวรรณประเทศ